Lieta Nr.C28290811
CA-920-14/7

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2014.gada 10.martā

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese I.Jēkabsone,
tiesneši S.Strence, G.Ungurs
ar tiesas sēdes sekretāri V.Reiniku,
atklātā tiesas sēdē izskatīja SIA „Onikss AB" un /pers. B/ apvērsuma prasību pret „Swedbank" AS sakarā ar SIA „Onikss AB" apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2013.gada 7.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

2011.gada 10.februārī SIA „Onikss AB" (turpmāk arī 1.prasītāja) un /pers. B/ (turpmāk 2.prasītājs) cēluši apvērsuma prasību pret „Swedbank" AS (turpmāk Atbildētāja).

Prasības pieteikumā norādīts, ka ar Jelgavas tiesas tiesneses 2010.gada 18.oktobra lēmumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi lietā Nr.3-12/4673 nolemts nodot bezstrīdus piespiedu izpildei 1.prasītājas ķīlas saistību pēc 2007.gada 9.jūlija hipotēkas līguma Nr./numurs/, ar kuru nodrošināta 1.prasītājas saistība pret Atbildētāju pēc 2007.gada 9.jūlija kredītlīnijas līguma Nr./numurs/ par kopējo summu Ls 86 966,28.

Prasītāji uzskata, ka minētais Atbildētājas prasījums nav pamatots pēc būtības.

1.prasītāja 2007.gada 9.jūlijā noslēdza kredītlīnijas līgumu, saskaņā ar kuru aizņēmās EUR 110 000. 2009.gadā radās grūtības ar saistību izpildi, tāpēc banka saskaņā ar kredītlīnijas līguma I daļas 1.1.punkta noteikumiem 2010.gada 13.septembrī atkāpās no aizdevuma līguma. Atbildētāja atteicās piedāvāt reālu kredīta restrukturizācijas piedāvājumu un savu atteikumu rakstiski nav pamatojusi.

Pamatojoties uz Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2009.gada 14.augusta vadlīnijas Nr.104 „Aizdevuma, kas nodrošināts ar nekustamā īpašuma hipotēku, līguma ārpustiesas izpildes nodrošināšanas vadlīnijas" 7.principu, prasītāji norādījuši, ka Atbildētājai bija pienākums izvērtēt aizņēmuma kredītrisku un piedāvāt reālus kredīta restrukturizācijas piedāvājumus. Banka nav izpildījusi visus savus pienākumus, tādējādi, ir konstatējams Civillikuma 1.panta pārkāpums.

Kredītlīnijas limita darbības termiņš bija līdz 2009.gada 25.jūnijam. Vēl neiestājoties minētajam termiņam, 1.prasītāja vērsās pie Atbildētājas ar lūgumu izskatīt visu kredītpaketes restrukturizāciju, arī pagarināt aizdevuma izmantošanas termiņu, taču Atbildētāja bez pamata un objektīviem iemesliem atteicās no šī projekta.

Izmantojot dominējošo stāvokli, banka pielīgusi nesamērīgu līgumsodu 10% apmērā no kredītlīnijas limita, tādējādi, pārkāpjot Konkurences likuma 13.pantu.

Kredītlīnijas līgumā Atbildētājai pielīgtās tiesības vienpusēji lauzt līgumu un uz tā pamata vērsties tiesā, prasot bezstrīdus piespiedu izpildi, nav spēkā esošas no parakstīšanas brīža. Tāpat pielīgtie neatbilstošie līgumsodi ir spēkā neesoši no aizdevuma līguma noslēgšanas brīža.

Atsakoties parakstīt sagatavotos grozījumus līgumā bez objektīviem iemesliem, banka ir pārkāpusi Konkurences likuma 13.pantu. Sakarā ar minēto Atbildētājas prasījums nav pamatots pēc būtības, bankai nebija tiesības risināt jautājumu bezstrīdus kārtībā.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 406.pantu, Civillikuma 1., 1427., 1431., 1588., 1716., 1935.pantu, prasītāji lūguši tiesu atzīt Atbildētājas ķīlas tiesību prasību par nepamatotu; uzlikt Atbildētājai pienākumu veikt kredīta restrukturizāciju; atbrīvot 1.prasītāju no Jelgavas pilsētas tiesas 2010.gada 18.oktobra lēmuma par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi lietā Nr.3- 12/4673; noraidīt pret 1.prasītāju vērsto prasījumu Ls 86 966,28 apmērā.

2011.gada 17.februārī prasītāji precizējuši savu prasījumu, lūdzot atbrīvot 1.prasītāju no Jelgavas pilsētas tiesas 2010.gada 18.oktobra lēmuma par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi lietā Nr.3-12/4673; noteiktās nepamatotās saistības piespiedu izpildes, noraidot pret SIA „Onikss AB" vērsto prasījumu Ls 86 966,28 apmērā.

2011.gada 5.maijā iesniegti prasības papildinājumi, norādot, ka 2011.gada 2.martā, izpildot Jelgavas tiesas 2010.gada 18.oktobra lēmumu Nr.3-12/4673, zvērināts tiesu izpildītājs pirmajā izsolē pārdevis 1.prasītājai piederošo nekustamo īpašumu „Onyx AB". Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 406.pantu, 1.prasītāja lūgusi tiesu atdot atpakaļ visu, kas no viņas piedzīts Atbildētājas labā, izpildot Jelgavas tiesas 2010.gada 18.oktobra lēmuma par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi, t.i. nekustamo īpašumu „Onyx AB" /adrese/.

2013.gada 9.aprīlī tiesā saņemti prasības pieteikuma precizējumi. Ņemot vērā faktu, ka zvērināts tiesu izpildītājs izsolē pārdevis 1.prasītājai piederējušo nekustamo īpašumu un ar Zemgales apgabaltiesas 2011.gada 14.aprīļa lēmumu izsoles akts apstiprināts un nolemts ievest ieguvēju valdījumā, pamatojoties uz Civillikuma 128., 1320., 1055. un 1326.pantu, prasītāji lūguši tiesu atdod 1.prasītājai atpakaļ visu, kas no viņas piedzīts bankas labā, izpildot Jelgavas tiesas 2010.gada 18.oktobra lēmuma par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi, t.i., nekustamo īpašumu „Onyx AB", /adrese/, un ievest 1.prasītāju minētā nekustamā īpašuma valdījumā.

Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2013.gada 4.jūlija lēmumu civillietā par trešo personu atbildētāja pusē pieaicināta sabiedrība ar ierobežotu atbildību „Onyx International".

Ar Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2013.gada 7.oktobra spriedumu 1.prasītājas prasība noraidīta, 2.prasītāja prasījums atstāts bez izskatīšanas.

No 1.prasītājas nolemts piedzīt valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus Ls 9,01.

Tiesa nodibinājusi, ka starp Atbildētāju un 1.prasītāju 2007.gada 9.jūlijā noslēgts kredītlīnijas līgums, saskaņā ar kuru 1.prasītājai tika piešķirts kredītlīnijas limits EUR 110 000 līdz 2008.gada 25.jūnijam. 2008.gada 19.jūnijā starp tām pašām pusēm noslēgti kredītlīnijas līguma grozījumi par termiņa pagarināšanu līdz 2009.gada 25.jūnijam.

Ar 2007.gada 9.jūlijā parakstīto hipotēkas līgumu visi no kredītlīnijas līguma izrietošie prasījumi nodrošināti ar hipotēku uz 1.prasītājai piederošo

nekustamo īpašumu „Onyx AB", /adrese/.

2010.gada 13.septembrī Atbildētāja nosūtīja prasītājiem brīdinājumu par saistību izpildi līdz 2010.gada 4.oktobrim. Fakts, ka prasītāji šo brīdinājumu ir saņēmuši, nav apstrīdēts.

Ar Jelgavas tiesas tiesneses 2010.gada 18.oktobra lēmumu lietā Nr.3-12/4673 apmierināts bankas pieteikums un bezstrīdus piespiedu izpildei nodots 2007.gada 9.jūlija hipotēkas līgums, ar kuru nodrošināta 1.prasītājas saistība pret Atbildētāju pēc 2007.gada 9.jūlija kredītlīnijas līguma un tā 2008.gada 19.jūnija grozījumiem, par izsniegtā un neatmaksātā kredītlīnijas limita Ls 77 308,44, aprēķinātajiem un nesamaksātajiem procentiem par kredītlīnijas izmantošanu Ls 1927, līgumsoda par kredītlīnijas limita atmaksas termiņa nokavējuma samaksu Ls 7730,84, kopā Ls 86 966,28 apmērā.

Tā kā ar tiesā celto prasību netiek apstrīdēts naudas saņemšanas fakts pēc pušu starpā noslēgtā aizdevuma līguma, kā arī tas, ka 1.prasītāja nav pildījusi ar aizdevuma līgumu uzņemtās saistības, tiesa konstatējusi, ka nepastāv strīds par aizdevuma līguma kā reāllīguma esamību.

Atbilstoši Civillikuma 1943. un 1946.panta nosacījumiem, aizņēmējam jāatdod tāda pati summa, kādu viņš saņēmis, kā arī jāmaksā norunātie procenti par kapitāla lietošanu, bet Civillikuma 1717.pants paredz, ka līgumsodu var pievienot katram līgumam un tā apmēru nosaka līdzēji.

Tiesa konstatējusi, ka saskaņā ar kredītlīnijas līguma 7.4.punktu, visi kredītlīnijas līguma grozījumi un papildinājumi ir spēkā tikai tad, kad tie ir izteikti rakstveidā un ir pušu parakstīti.

Šo līguma punktu prasītāji nav apstrīdējuši, kā arī nav izteikuši prasījumu atzīt par spēkā esošu kādu no līguma grozījumu projektiem, kurus nav parakstījušas abas puses. Tādējādi abām pusēm ir saistošs tas līgums un grozījumi, kas ir izteikti rakstveidā un ir abu pušu parakstīti.

Brīdinājumu, kurā lūgts veikt visu parādsaistību atmaksu, Atbildētāja ir nosūtījusi parādniekam 2010.gada 13.septembrī, tas ir, pēc kredītlīnijas līguma grozījumos noteiktā saistību izpildes termiņa beigām.

Pamatojoties uz Civillikuma 1828.pantu un 1652.panta pirmās daļas 3.punktu, tiesa atzinusi, ka 1.prasītāja nav pildījusi maksājuma saistības, kas izriet no kredītlīnijas līguma. Kredīta devēja 2010.gada 13.septembrī nosūtījusi pieprasījumu par kredīta atmaksu, tādējādi ievērojot likuma prasības. Visu saistību izpildi Atbildētāja prasījusi pamatoti. Turklāt Atbildētāja ir izpildījusi visus priekšnosacījumus, lai Civilprocesa likuma 50.nodaļas kārtībā vērstos tiesā ar pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi.

Pamatojoties uz Civillikuma 1278.pantu, tiesa atzinusi, ka pēc ķīlas tiesības nostiprināšanas zemesgrāmatā ķīlas ņēmējs var izmantot tās tiesības, ko dod publiska hipotēka - prasīt bezstrīdus piespiedu izpildīšanu vai nekustamā īpašuma pārdošanu labprātīgā izsolē tiesas ceļā, kā to paredz Civillikuma 1367.pants. Tādējādi ķīla ir instruments saistības izpildei atbilstoši Civillikuma 1278.pantam, kas nozīmē, ka ķīlas devējs attiecībā pret ķīlas ņēmēju iegūst parādnieka statusu.

1.prasītāja, ieķīlājot sev piederošo nekustamo īpašumu, ir piekritusi ķīlas tiesības nodibināšanai. Par viņu nodomu liecina ne vien ķīlas līguma kā akta parakstīšana, bet arī nostiprinājuma lūguma parakstīšana pie zvērināta notāra.

Tiesa norādījusi, ka nav pamatota prasītāju norāde uz to, ka banka ķīlu var realizēt tikai hipotēkas līguma 6.3.punktā noteiktajā gadījumā, ja bankai rodas tiesība vienpusēji pirms termiņa atkāpties no galvenā līguma. Atbildētājas tiesību uz ķīlas realizāciju nosaka Civillikuma 1319.pants - ķīlas ņēmējs, kuru parādnieks nav noteiktā laikā apmierinājis, var meklēt sev apmierinājumu no ieķīlātās lietas un šajā nolūkā spert visus vajadzīgos soļus tās pārdošanai. Atbrīvot 1.prasītāju no ķīlas saistības izpildes nav nekāda tiesiska pamata, tādēļ arī atdot atpakaļ visu, kas no tās piedzīts, izpildot Jelgavas tiesas 2010.gada 18.oktobra lēmumu, kā to lūdz prasītāji, nav nekāda tiesiska pamata.

Tiesa konstatējusi, ka 2.prasītājs nav ieradies uz četrām tiesas sēdēm, lūgums izskatīt lietu bez viņa klātbūtnes tiesā nav saņemts. Tā kā viņam atbilstoši Civilprocesa likuma 56.panta pirmajā daļā noteiktajam pavēstes par lietas izskatīšanas vietu un laiku nosūtītas, tiesa atzinusi, ka ir pamats atstāt prasību šajā daļā bez izskatīšanas saskaņā ar Civilprocesa likuma 220.pantu.

Par Rīgas pilsētas Kurzemes rajona tiesas 2013.gada 7.oktobra spriedumu apelācijas sūdzību iesniedzis 1.Prasītājs, norādot, ka pārsūdz spriedumu pilnā apjomā.

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka Atbildētāja savas ķīlas tiesības izmantojusi negodprātīgi, tāpēc bankas prasījums bijis nepamatots pēc būtības. Tiesa nepamatoti atsaukusies uz Civillikuma 1943. un 1946.pantu, jo ķīlas devējs nav saņēmis nekādu naudas summu.

1.prasītāja centās rast risinājumu, un Atbildētāja ar savām darbībām laikā no 2009.gada vasaras līdz 2010.gada septembrim radīja pārliecību, ka ir iespējama darījuma restrukturizācija. Pēkšņa atteikšanās no sarunām ir uzskatāma par Civillikuma 1.panta pārkāpumu.

Puses līgumā bija vienojušās, ka pārdošanas tiesības rodas tikai tad, kad banka vienpusēji atkāpjas no līguma. Atbildētāja ķīlas tiesību izmantojusi nepamatoti, nav konstatēta 1.prasītājas vaina nokavējumā, banka nav sniegusi paskaidrojumu, kāpēc netika realizēts saistības restrukturizācijas projekts. Vienpusēja atkāpšanās nelauž līgumu, pamatsaistības summas maksāšanas pienākums neiestājas.

Atbildētāja iesniegusi paskaidrojumus, norādot, ka apelācijas sūdzība nav pamatota. Tiesības realizēt ķīlu nosaka Civillikuma 1319.pants. Neviens aizdevuma līguma punkts neuzliek par pienākumu noslēgt līguma grozījumus, ja tādi tiek izdarīti, tiem jābūt rakstveidā. 1.prasītāja ļaunticīgi nepildīja savas saistības, tāpēc lūgums atbrīvot no pienākuma izpildīt Jelgavas pilsētas tiesas tiesneses lēmumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi ir nepamatots.

Apelācijas instances tiesas sēdē 1.prasītāja un pilnvarotais pārstāvis nav ieradušies, lūdzot lietas izskatīšanu atlikt sakarā ar pārstāvju komandējumu un aizņemtību citā tiesas procesā.

Tā kā par tiesas sēdi lietas dalībniekiem paziņots likumā noteiktajā kārtībā, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka prasītāju neierašanās uz lietas izskatīšanu nav attaisnota, lietas izskatīšanas atlikšanai nav pamata un lietu iespējams izskatīt bez prasītāju un trešās personas klātbūtnes, izvērtējot apelācijas sūdzības motīvus.

Atbildētājas pārstāve tiesas sēdē norādīja, ka apelācijas sūdzība nav pamatota.

Motīvu daļa

Civillietu tiesu kolēģija, noklausījusies Atbildētājas pārstāves paskaidrojumus, izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus, pārbaudījusi un novērtējusi lietai pievienotos rakstveida pierādījumus, uzskata, ka prasība nav pamatota un ir noraidāma.

Civilprocesa likuma 432.panta piektā daļa noteic - ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākas instances tiesas sprieduma motivācijai.

Novērtējusi pirmās instances tiesas sprieduma motīvus un to atbilstību lietā esošajiem rakstveida pierādījumiem, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums prasības noraidīšanai ir pareizs un pilnībā pietiekams.

Ņemot vērā minēto, Civillietu tiesu kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai, līdz ar to, atbilstoši Civilprocesa likuma 432.panta piektās daļas noteikumiem, apelācijas instances tiesas spriedumā nav norādāmi Civilprocesa likuma 193.panta piektajā daļā noteiktie apsvērumi.

Izvērtējot apelācijas sūdzības argumentus, Civillietu tiesu kolēģija atzīst, ka tie nav pamatoti.

Civillikuma 1475.panta otrā daļa attiecībā uz darījuma formu noteic, ka iepriekšējām norunām, kas notiek starp līdzējiem, nav nekāda tiesiski saistoša spēka, un līdz ietērpšanai attiecīgā formā katram līdzējam ir tiesība no tām vienpusēji atkāpties.

Tādējādi 1.prasītājas atsauce uz pušu sarunām 2009. un 2010.gadā par iespējamu darījuma restrukturizāciju nav pamatota, un bankas izvēle neizdarīt grozījumus aizdevuma līgumā nav uzskatāma par Civillikuma 1.panta pārkāpumu.

Civillikuma 1278.pants nosaka, ka ķīlas tiesība ir tāda tiesība uz svešu lietu (841.p.), uz kuras pamata šī lieta nodrošina kreditoram viņa prasījumu tādā kārtā, ka viņš var no tās dabūt šā prasījuma samaksu. Pēc ķīlas tiesības nostiprināšanas zemesgrāmatā ķīlas ņēmējs var izmantot tās tiesības, ko dod publiska hipotēka - prasīt bezstrīdus piespiedu izpildīšanu vai nekustamā īpašuma pārdošanu labprātīgā izsolē tiesas ceļā, kā to paredz Civillikuma 1367.pants.

1.prasītāja, ieķīlājot sev piederošo nekustamo īpašumu, ir piekritusi ķīlas tiesības nodibināšanai, parakstījusi arī nostiprinājuma lūgumu pie zvērināta notāra.

1.prasītājas norāde uz to, ka banka ķīlu var realizēt tikai hipotēkas līguma 6.3.punktā noteiktajā gadījumā, ja bankai rodas tiesība vienpusēji pirms termiņa atkāpties no galvenā līguma, nav pamatota. Atbildētājas tiesību uz ķīlas realizāciju nosaka Civillikuma 1319.pants - ķīlas ņēmējs, kuru parādnieks nav noteiktā laikā apmierinājis, var meklēt apmierinājumu no ieķīlātās lietas un šajā nolūkā spert visus vajadzīgos soļus tās pārdošanai.

Bankas tiesības vienpusēji atkāpties no līguma gadījumā, ja aizņēmējs ilgāk par 14 dienām kavē izlietotā kredītlīnijas limita atmaksas, procentus vai līgumā noteikto maksājumu samaksas termiņus, paredz aizdevuma līguma 6.5.punkts. Šo līguma punktu 1.prasītāja nav apstrīdējusi. Līdz ar to aizņēmējas vaina nokavējumā nav jāvērtē, pietiek ar nokavējuma faktu kā tādu, par ko strīds šīs lietas ietvaros nepastāv. Aizdevējai, vienpusēji atkāpjoties no līguma, saskaņā ar minēto līguma punktu iestājas parādnieka pienākums aizdevumu atmaksāt.

Tādējādi atbrīvot 1.prasītāju no ķīlas saistības izpildes un atdot tai atpakaļ visu, kas no tās piedzīts, izpildot Jelgavas tiesas 2010.gada 18.oktobra lēmumu, nav tiesiska pamata.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa lietā iesniegtos pierādījumus novērtējusi vispusīgi un objektīvi. Tiesas secinājumi atbilst lietas faktiskajiem apstākļiem, līdz ar to spriedums ir pamatots un likumīgs.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 42.panta otro daļu no 1.prasītājas valsts labā piedzenami ar lietas izskatīšanu saistītie devumi EUR 23,67.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 430., 432.-434.pantu, Civillietu tiesu kolēģija

nosprieda:

SIA „Onikss AB" apvērsuma prasību pret AS „Swedbank" noraidīt.

Piedzīt no SIA „Onikss AB", vienotais reģistrācijas numurs 50003437871, valsts labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus EUR 23,67.

Samaksa veicama: Saņēmējs: Tiesu administrācija; Konta Nr.LV51TREL2190458019000; NMR:90001672316; Saņēmēja banka: Valsts kase; maksājumu mērķis: ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi lietā Nr.C28290811.

Sprieduma labprātīgas izpildes termiņu daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu noteikt 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Pēc tiesas izdevumu samaksas valsts labā, maksājumu apliecinošs dokuments iesniedzams Rīgas apgabaltiesā.

Spriedumu var pārsūdzēt Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamentā 30 dienu laikā, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā.

Pilns sprieduma teksts sastādīts 2014.gada 24.martā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese I.Jēkabsone

Tiesnese S.Strence

Tiesnesis G.Ungurs